

פרשת נח

מתוך הקובץ: הגיונות מקרא

מאת: ד"ר ישראל אלדד

האתר לזכרו של ישראל אלדד

מחשבת מלכות ישראל

<http://www.israeledad.co.il>

צדק

מה רבה השמחה שהיתה קופצת על חוקרי המקרא או על שונאי ישראל שלא מבין החוקרים, בהימצא איוז מציאה ארכיאולוגית חדשה ובה חומר ספרותי קדום. אשר על פיו אפשר היה לקום ולחרוץ משפט על התורה, סיפורה וחוקיה: „גנובה היא בידכם“, „לא מקורית היא“ וכן הלאה וכן הלאה.

נח

בטענות אלה חבוייה אי־הבנה — שוגגת או זדונית — ביסודות של התורה כולה. לא באברהם פותחת התורה ולא הוא ראשית האדם. הוא נבחר — משמע שהיה מתוך מה לבחור. יתר על כן: בעצם סיפור הבריאה (והרי הרבו חכמי ישראל והוגיו להדגיש כל כך את העקרון של בריאה יש מאין) נאמר כי אלוהים יצר את האדם מן העפר. ללוקר מחומר קיים. אלא מאי? אין החומר עיקר אלא הרוח אשר מפיחים לתוכו, הדמות אשר מכיירים ממנו. הטעם אשר ניתן בו.

אם ניטול כלל זה בדינו. נבין מה תמימות ומה כסל יש בטענה נגד התורה כי החומר שלה אינו מקורי. גנוב הוא משל בבל או שימר וכיוצא בהן מתרבויות קדם אשר לפני משה ולפני אברהם. אם ספרות קדומה זו בדינו היא גילוי, הרי בימי המקרא לא היתה גילוי. כי אם דברים מפורסמים. ולא בחומר הסיפורים בא החידוש כי אם בהארתו האידיאלית.

אחת המציאות האלו אשר שימשו בידי רבים קרניים לנגח בהן את התורה — היו לוחות גלגמש. האפוס הבבלי הקדום. שבו אנו מוצאים את סיפור המבול בהרחבה רבה, ובמקומות אחדים כמעט בצורה מילולית מקבילה לפסוקים בתורה. ומכין שפוס זה ללא ספק קדום הוא לתורה, קדום לימי משה ואף קדום לימי אברהם. הרי פשוטה ההוכחה כי הסיפור שבתורה הוא — בלשוננו — „פלאגיאט“, גניבה ספרותית.

שני הצדדים, הפוגעים והנפגעים גם יחד, לא חדרו לעומקה של תורה, לא התבוננו בהבדל שבין שני הסיפורים. ראו חומר ולא ראו נשמה, ראו גולם ולא ראו דמות. לא תפשו כלל כי עיקרה של תורה הוא: מתן-טעם לחסר-טעם. משה רבנו היה בידו השמיר

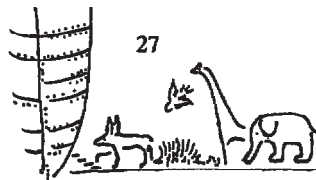

הרחנני לחתוך בו באבני מדבר ולשוות להן צורה כפי המראה אשר
קראו — וסיפור המבול הוא דוגמה אחת מני אלף.

כי הנה כל סיפור המבול כפי שהוא בעלילת גלגמש הוא כדוגמת
רובם של הסיפורים המיתולוגיים: סיפור מעשי אלים ובני אלים
ואלות ואהובי אלות ויחסייהם עם בני אדם. גם אם נראה את
המיתוסים לא ראייה ספרותית-אסתטית סתם, כי אם כהשתקפות
המציאות מבעד לעיניו הגדולות של הדמיון הקדום בצרוף כוח הדחף
של רציות ואיוויים גלויים וסמויים, גם אז לפנינו עדיין עולם של
תהו ובהו ששרירות רבה אם לא מוחלטת שוררת בו. אמנם, המבול
הוא פרי החלטת „כנסת” האלים, ובכן כמעט החלטה דימוקראטית
ולא פרי קפריזה של אחד אל עריץ, אף על פי כן לשוא נחפש טעם
להחלטה זו. וכמו כן לא תדע שם במה זכה אתנמפשתו, הוא נח
הבבלי, לאותו מעשה חסד שבהצלתו. בסיפור הבבלי קשורה הצלתו
בגילוי הסוד, גילוי החלטת האלים. האל אא מגלה את הסוד לאיש-
לבב, דבר הגורם כמעט ל„משבר” ממשלתי בממלכת האלים.

ודאי שתאור זה אנושי הוא, אנושי למדי, וחיבבותו מאד בני
קדם, כי הוא העביר את מציאותם החברתית, המדינית לעולם האלים.
אולם הן זהו היעוד החדש אשר הכניס המקרא: השלטת הרוח על
החומר ולא כיוורם של השמים על פי מציאותה הגלמית של הארץ.
ראשית שלטון האידיאה בעולם, השלטת האידיאה בעולם, לאו דוקא
החלטה „דימוקראטית” של האלים, כי אם החלטתו של האל האחד
והיחיד. ואף על פי כן — אם לא להתגרות ולומר: דוקא משום
כך — ההחלטה היא מנומקת ומוצדקת, לא שרירותית: „כי השחית
כל בשר דרכו על הארץ”. ובעקבות זה גם ההצלה, הבחירה של האדם
שנותר מהמבול, אינה מוסקת לרצונו של אחד האלים, לבגידתו
בסוד האלים, ולא לאהדתו האישית, זה הוא ענין של הגיון מוסרי.
„נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח”, את
אותו האלהים שהחליט להביא מבול. הגיון המבול היה הגיון הצלה.
הרע יושמד, הטוב — ישאר ויצמיח מחדש גזע אנוש. ומן
המיותר הוא להוסיף מה עמקה דרשתם של חז"ל על מלת „בדורותיו”.
מתוך הנחת היסוד הנכונה שהצמצום הוא עיקרו הסגנוני של המקרא.
הם למדו שהמלה „בדורותיו” באה להורות שלא צדיק מוחלט היה כי
אם צדיק ביחס לדורותיו.

וככה עלינו ללמוד מפרט זה של יחס סיפור המבול המקראי

לסיפור המבול השמי הקדום, על הכלל כולו, כלל הבעיה של החומר הסיפורי והחוקי הקדום אשר עליו נבנתה התורה. הלא הוא היחס שבין האדם בצורתו הגלמית, הטבעית, בהיותו אך ורק מן העפר, מן האדמה, אל האדם אשר אלוהים נפח בו רוח חיים והפכו לנברא בצלם אלוהים, כלומר יוצר מדעת ויוצר בטעם. כשקנה־מדה הגיוני ומוסרי בידו. קיומם של החיים? כן. אך לא מטרה לעצמה. לא בכל תנאי. כי אם כחיים אשר רוח אלוהים שבגוף האדם שלטת בהם. גם אם צורתה האדריכלית של התיבה המקראית היא ממש כצורתה בעלילת גלגמש, האדם שבתוך התיבה, אחר הוא, שונה הוא מהאדם שבתיבה הבבלית. גם אם בתיבת נח מוכנסים בעלי חיים מן הטורפים ומן הטמאים, כאשר יהיו גם בתיבת הנפש של האדם, אין רעתם — רעה, אם מוקצבים להם הקנים המיוחדים והמזונות בעתם ובמדתם. אם נח איש צדיק שליט בתיבה, יש מקום בה לכל כוחות הטבע. סיפור המבול על טעמו, על בחירתו ועל הרכבה ומשטרה של התיבה בני־אב הוא להשקפת העולם המקראית.

כאן תמצא, דרך משל, מפתח לגישתה של היהדות המקורית לאותו בולמוס עצום שנתעורר בעולם סביב תורת הפסיכואנאליזה אשר פוררה את האדם לקנים תחתיים שניים ושלישיים, על מרתפים עמוקים מן העמוק ועל „חיות“ טרף למיניהן השוכנות בתיבה זו הקרויה „נפש אדם“. ואם תצרף לכך אותה אגדה מופלאה על סכסוכו של נח עם האריה על אשר לא סיפק את אכלו בעתו או במדתו, תבין את סיפור המבול והתיבה לכל עמקו ההוראתי, החינוכי, שלטון האדם „הצדיק“ בתוהו ובוהו הנפשי יצילו ממבול, יצילו מחיות הטרף אשר בו עצמו. רק מי שמאבד את צלם אלוהים, הוא עצמו נעשה טרף לשני הכוחות האלה אשר היו בתיבת נפשו ועתה קורא להם דרור והשתרר טוב תוהו ובוהו. אדם בצלם אלוהים הוא הצדיק הבונה תיבתו בטעם ובינה על פי צו אלוהים והוראותיו.

וכאשר יוצא נח מהתיבה, שמחת החיים מציפה אותו בעצמה רבה — מה מובן ומה נפלא אל מול המות שעשה כלה בכל. ומהיין הראשון אשר עשה הוא משתכר, שכרות החיים שחודשו. החיים כשלעצמם, פרי גפן אשר לא קודש. וחם רואה את נח בערייתו הטבעית הזאת והוא בעצם אינו עושה שום דבר רע, רק „ויגד לשני אחיו בחוץ“. אף לא נאמר במקרא כי צחק, אך הוא עשה את המראה

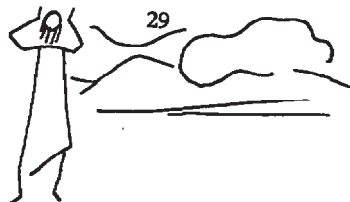
שראה מין חומר אפי, סיפורי גרידא, נהנה מהמראה, נהנה מהדיבור עליו. אבי הפורנוגרפיה בספרות העולם. אבי הספרות הטפלה שאינה מחייבת דבר, אינה מחייבת מעשה, לא מעשה מוסרי ברוחו של שם, לא אסתטי ברוחו של יפת. חם זה למה ניצל מהמבול? אין לו תקנה אלא בשמשו עבד לטובים ממנו.

קשת

הנה מעשה באותה קשת, שהושמה בענן כאות בין אלוהים ובין כל נפש חיה, כי לא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר. מעשה זה אינו נמצא כלל באותו סיפור גלגמש ששימש כביכול מקור לסיפור המקרא. אין אנו מוצאים כדוגמתו אלא באחד המיתוסים ההודיים באותו אל הגשם והסערה – אינדרו – אשר מניח את קשתו בענן לאחר הקרב.

„כדוגמתו” אמרנו, ואף על פי כן גם זו אך דוגמה רחוקה. כי חציקר חסר בח: האות, והאות זו המשמעות, כיתרון האור על החושך כן יתרון האות – האות בשתי משמעויותיו לאותות ולאותיות – על כל דבר שאינו מורה על משהו שמוצא לו אלא שקוע בעצמו. האם ידע הנביא, בהעלותו את סיפור המבול והקשת על מגילו, את מקורה הפיסי של הקשת? דברים רבים שרגילים היינו לחשוב שחכמי קדם לא ידעו, נתגלה לנו כי ידעו יפה, והרי תופעה זו של הקשת היא דוקא מהתופעות הפיסיקאליות הפשוטות והניתנות להסבר בדרכים פשוטות, בניסויים פשוטים באופן יחסי. אך בין אם התיאוריה הקדומה להסברת הקשת היתה זו שבימינו או אחרת היתה, אין ספק שחיפשו וניסחו הסבר פיסיקאלי כלשהו. אלא שהסבר זה אין בינו ובין המשמעות הניתנת לקשת במקרא ולא כלום. אדרבא, סיפור הקשת לא על עצמו בלבד יצא ללמד כי על רבים כיוצא בו. הוא עצמו אות.

יעמדו חוקרים ויוכיחו באותות ובמופתים שהקשת הנראית אינה אלא התרשמות אופטית, אינה אלא השתברות קרן האור בטיפות הגשם, היוצרות בחוש הראות שלנו את המראה הזה – אבל היא ממשית, הקשת חיפה חזאת, ולא פרי דמיונו והמצאתו של יחיד. גם ידיעתך המדוייקת כיצד נוצרה כתופעה אינה גורעת

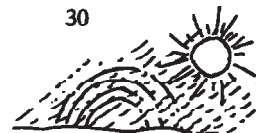
כלום מממשתה ומיופיה. כל אות שבאותות יש בו צד חמרי וצד משמעותי. טול את המשמעות מהאות ולא נותר לך אלא צרור אטומים.

ודאי שישנן בריות פגומות הראייה שאינן קולטות צבעים, ודאי שישנם יצורים הקולטים את הקשת אחרת או שאינם קולטים אותה כלל. כשם שישנם קולות או רוחות שאין החושים שלנו קולטים אותם וחושיהם של בעלי-חי אחרים קולטים אותם.

וזה אות. בין אלהים ובינינו, בני אדם בכללותם.

ציורי האלוהות ואף מושג האלוהות כפי שהוא מצטייר אצל מין האדם, כפי שהוא נתפס במושגי, אינם אלא השתברותו של אותו אור אלוהי לכשעצמו בענן הגשמיות וכפי שהוא מסונן ברשתות ההשגה האנושית. מבעד לחושיו ורוחו של אדם. וכשם שאין אתה תמה. אף כי אתה מלא פליאה. על צבעי הקשת למרות אחידותו של האור שממנו נוצרה הקשת. כן אין אתה תמה על ריבוי התכונות האלוהיות. וכשם שישנן בריות הקולטות באופן שונה את הקשת. כן ישנן הקולטות באופן שונה את אלהים. כי אין הקשת האות היחיד. בבוא אלהים לכרות ברית עם אומה אחת. קבע אותות נוספים. אות ברית בבשר, אות היום השביעי.

ואות זה שבקשת אשר בא לאחר המבול בא לומר ולהזכיר. כי לא ישחת עוד אלוהים כל בשר. מבול לא יביא עוד, אף כי גשמים ושטפונות יביא. שהרי קשת זאת היא ביטוי לזעם אל אשר שכך. אות לפיוס לבבו, נשק שהפך לתכשיט. לנוי (ומה מקרה בשיתוף מלה זו „נשק“ להתנגשות של איבה והתנגשות של אהבה ז). עוד קדרות עננים שחורים ודמע הגשם וכבר בוקע זינן של אור ותקפה בגוני גננים. והרי אין גם עניין של מקרה לשוני בצירוף של „יורה“. יש גשם יורה, גשם ברכה, יש יורה חץ למות. יש יורה דעה. ובמקביל לו: קשת מלחמה, קשת דרוכה יורה חצי מות. וקשת בענן לאחר הגשם, קשת פיוסין, קשת הבטחה כי לא ישחית כל בשר. ובבוא חבקוק להוכיח רשעים הוא יעיר את הקשת ממנוחתה. הוא יהפוך את קשת הפיוסין לקשת לחמת ושוב „גחרות תבקע ארץ... זרם מים עבר נתן תהום קולו... לאור חציך יהלכו לנוגה ברק חניתך“. אותו נוגה שהיה עד כה אות השלום הופך בעת הצורך והזעם להיות אות החנית. קצות הקשת המוטות ארצה בנחת

מתרוממות והיתר לחצים נמתח ביניהן. וכיצא בזה בזכריה: „ונכרתה קשת מלחמה“ וגומר. זו אותה הקשת. קשת האות האות הוא רק שלא יהיה עוד מבויל להשחית כל בשר. אך דרוך תדרך הקשת לעת צורך. לעת נקם ברשעים.

וכיצא בזה במטה משה: מטה רועים הופך להיות לנחש ביד משה. אותו מטה יש והוא מטה זעם. יש והוא מטה נועם.

גם זה אות הקשת.

אות אלהים אחד.

הנבילים

שנים.

גם אלה שירדו משמים ולקחו נשים מבנות האדם. גם אלה שניסו לעלות לשמים בבנותם את מגדל בבל. גם בני אלהים גם בני־אדם. שני המעשים מעִש־נפל היו וכשלונות היו.

ולמה היו? מה הגיונם של מקראות אלה? כיצד משתלבים מעשים משונים אלה בהגיונו של מקרא? והרי אין צורך להרחיב את הדיבור על כך שאכן משונים הם. ודאי וודאי שמשונה הוא אותו מעשה בבני אלהים שירדו ודבקו בבנות אדם. אולם גם מעשה המגדל שראשיתו מובנת. מתערפל מאד בחששו של אלהים פן יצליחו בני אדם במעשה.

והרי כל אשר מסופר במקרא הוא לכל הדעות מובחר מן המובחר: ניפוי לאחר ניפוי מכל מה שסופר בעבר בין עמי קדם ובין שבטי ישראל ממסורת אבות ואולי אף כתוב במגילות קדומות.

מה משמעותם של שני סיפורים אלה?

רק מפרשת לך־לך. רק מסיפור אברהם אבינו. קשורים כל המאורעות זה בזה. נכנסים זה בזה. תוליה בחוליה. הסיפורים שמבריאת העולם ועד לבחירת אברהם. והם מכילים תולדות אלפי שנים ודורות רבים. אינם באים אלא במקוטעים, וזה מחייב פי כמה טעם והגיון למבחר.

ושמא זאת באה תורה להשמיענו:

האל האחד, הבורא את השמים ואת הארץ ויוצר אדם בצלמו ובדמותו, רוצה אמנם בעולם מגונן, עולם סולמי, מלוכד בשלביו העולים ממין למין, רוצה באדם אשר ברוחו מלכד שמים וארץ. מחשבתו זו של הבורא הופרה. עד מהרה הוא נאלץ לחפש את האדם: איפה? ומיד לאחר מכן לחפש את אחד האחים: אי הבל אחיך? אדם וקין, גבר עליהם יצרם, גבר על החלק האלהי אשר בהם. במקום הבדלה בין שמים וארץ בא קרע. במקום הבדלה בין אור לחושך ירדה ערבוביה בעולם ובנפשו של אדם. ויתעצב אל לבו.

עתה משלב המקרא שני נסיונות לאחוי הקרע. האחד בא מלמעלה, לא מאלוהים עצמו, כי אם מבני-אלוהים. לא ידענו מה הם, אך ידענו כי כוחות עליון הם, ללמדך, שלא רק כמיהה מלמטה למעלה קיימת בעולם, כי אם גם מלמעלה למטה. מאותו רגע בו נבראו שמים וארץ על-ידי אל אחד ובשעה אחת וכונה אחת, אין הם פוסקים להתגעגע איש על רעהו. כאשר יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו גם אם היא חוה משורש הנחש, כן יעזבו בני אלהים את אביהם שבשמים להדבק בבנות אדם בשגם הן בשר.

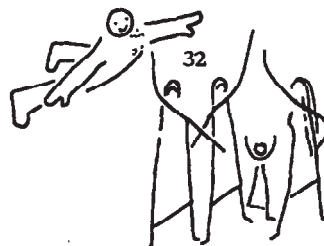
המה הנפילים. ספק מלשון נפילה ספק מלשון מופלא. מופלאים שנפלו. ואכן לא יכול היה להינלד דבר גדול מזיווגם עם בנות אדם. כי כל כמיהתם לא היתה אלא לבשר בנות אדם, לא כמיהת יצירה, לא רצון בריאה ויצירה. על כן לא נולדו מהם אלא ענקים בגוף.

ובואת שמה תורה קץ לכל דברי ימי האלים הרבים אשר גודגו לבנות אדם ליצור חצאי-אלים, והקדימה להגיד את דברה השלילי לגבי כל נסיון לעתיד לבוא להוריד אלהים שידבק באשה, בבשר ודם. הקדימה תורה ואמרה „לא" לכל מושג בן-אלוהים, או אלוהים המתגשם בבשר ודם.

ומעשה זה בא כדוגמה שכנגד למעשה הבריאה אשר בראשית. הבדל בכוננות, הבדל בתוצאות, למרות כשלונם האחרון של אדם, למרות חטאו של קין, ועצבות לבו של הבורא. וזה היה לפני המבול.

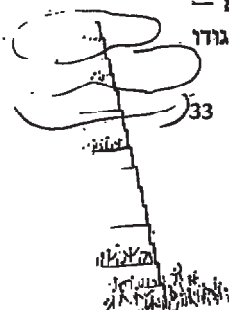
ואחרי המבול נסיון שני, הפוך. הארץ מפעילה לשמים. בני אדם בונים מגדל שראשו יהיה

בשמים.

ולא תסור תמיהה מהסיפור כולו אם לא נתפרש אותו כלגלוג חריף, מראשו ועד סופו. והלגלוג עולה גם מאותה חזרה על לשון „הבה“. „הבה נלבנה לבנים...“ „הבה נבנה לנו עיר“, ואין צריך לומר שמלגלג המקרא על בני אדם אלה הסבורים כי בבנין אבן וחומר יעלו לשמים. הניגוד הזה שבפירוט דרך המלאכה הסיסית: „נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה“, ובין המטרה הרחוקה האבסורדית: „ונבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים“, ניגוד זה מכונן להבלטת הניחוח והמצחק שבמשימה.

ושמא מסקמק אתה באירוניה שבסיפור, בוא וקרא: „עתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות“. הן לא יעלה על דעת איש לחשוך בו במי שהעלה את הדברים על הכתב, ואם לפי גירסת מבקרים, שהיתה מסורת קדומה כזאת, יעלה עוד פחות על הדעת לחשוך במי שאסף מסורות להכניסן לתורה, שרצה לעורר בקוראיו מעדת בני ישראל את הרושם שאכן חושש אלהים שמא יצליחו ויעלו השמימה ויגיעו אליו. אלא שאנחנו בעוזן הצינורות, הצינורות הארוכים של אלפי שנים, איבדנו את חוש התפישה לגבי החומר והסאטירה שבמקרא. אין טעמי מקרא מיוחדים לדברי לגלוג, ומי ידע כמה מקראות נשתבש פירושם מפאת זה שלא נתפרש מהצד הזה. אלא שגם הלגלוג שבמקרא לא לשם עצמו בא, כי אם לשם הלקח. ולקח זה מהו? לאור מה שקדם בסיפור בריאת העולם ולאור מה שיבוא מיד בסיפור בריאת האומה המיוחדת, עולה הפננה: אין בכוחו של בנין קטרי להגיע לשמים. אין בכוחו של בנין חומר לאחוז בני־אדם, כי אם אדרבא, הוא מביא לפיצולם. מה שנקרא לאחר מכן בפי פילוסופים יסוד הפירור כיסודו של החומר. גם עם אחד ושפה אחת ובקעה אחת עדיין אינם מספיקים להוות כוח רוחני מלכד בוני מגדל לאורך ימים. בית המקדש יופיע לאחר מכן במקרא בהגדרת יעודו בפי בוני שלמה בתפילתו, כניגודו הרעיוני והארכיטקטוני של מגדל בבל. ודאי שזה בנין חומר, ודאי שאין מקדש בלב בלבד וברוח בלבד, כי אם במקום שבמוחש לעבודתו שבמוחש, אלא שאין הוא בקמירותו מנסה להגיע לשמים. אין הוא בנוי אל הגובה בתמימות קמרנית־טבעונית. הוא שער לשמים. דרך הבנין הזה עולות התפילות לשמים. התפילות עולות ואין הבנין עצמו עולה. שירת הלבבות עולה ואין המשורר — גם אם לוי הוא גם אם נביא הוא — עולה בגופו, כאשר דימו בוני מגדל בבל. יובית־מקדש זה, ניגודו

של מגדל בבל, הוא כוח מלכד לא רק לשבטי ישראל, מכל מקום לכך הוא נועד, אף כי גם הוא נכשל כאשר נכשלו נסיונות ראשונים באדם הראשון ובניו. אלא שכשלונו זה הוא כשלון מסוג אחר: אין הוא כשלוננו של הרעיון, כי אם כשלוננו של המגשים, בעוד אשר בעצם רעיונם של בני האלהים הבאים להדבק בבנות אדם, ובעצם רעיונם של בוני מגדל בבל, טמון הכרח הכשלון, גם במיטב כוונותיהם של העושים. והרי גם לגבי בריאת האדם שוקל אלוהים בדעתו מה טעם הכשלון, האם מתוהי הוא, כי יצר לב האדם רע מנעוריו ועל כן יש למחות כל בשר, או אינו אלא מקרי, משמע שביטודו רעיון האדם בצלם אלוהים טוב הוא וברי-הגשמה, אלא שיש לצרף את מין האדם, לבחור מתוכו סגולה שהיא תגשים את הרעיון המכוון בבריאת האדם ואשר הוא בגדר האפשרות.

בוני מגדל בבל לא תמו. פסו נסיונות איחוד שמים וארץ על-ידי בני אלהים. אך נתרבו הנסיונות של ההעפלה מן הארץ ועל יסודות ארציים חמריים בלבד. ממזרח שמש עד מבואו במערב מהלל התומר ההוא ומגדלי ענק מוקמים והולכים. וראה זה פלא, כאז כן עתה: הבליל גדל והולך, הפירוד מחמיר והולך, מחמיר עם התעצמות החומר מזה ומזה, עוד מעט יתמוטט המגדל ויקבור תחתיו את מקימיו, כי נשתעבדו הבונים לבניין.

וראה פלא על גבי פלא, מבליל בבל זה, כאז כן עתה, בוקע לפתע קול אלהים קורא לאברהם בן תרח:
לך-לך.

ולא לחינם ספרו חכמים דורות מאדם ועד נח ומנח ועד אברהם. לא ענין של מנין דורות הוא להם, כי אם ענין של פסגות באותו תהליך של עליות ומורדות בנסיון ההגשמה של אדם בצלם אלהים. מאבק דיאלקטי מתמיד לקיום יעוד זה של אדם בצלם אלהים. מקדש את החומר, מעדן את היצר, נעשה יוצר בעולם זה של עשיה כאלוהים בעולם הבריאה. נכשל אדם ונפתה ליצר; נכשל קין ונפתה לדם; נכשל חנוך והתאדה בשמים. ברוחניות גרידא — ואיננו איננו; נכשלו בני אלהים בדבקם בבשר; נכשל נח צדיק בהשתכרותו בין חיי שניצלו ושכח טעמם; נכשל דור ההפלה בסגודו לחומר, מעשה ידיו, ויש עצב בלבו של בורא, אך אין יאוש כאשר יהיה עצבון באשה בלדתה ולא יהיה יאוש.

ויוסיף אלהים להוציא מים מסלע האדמה, שהרי נטע בו באדם מרוחו. ולא לאדם שבחומר שואל אלהים „איפה זי“ כי אם לאותו צלם אלהים שטבע בו הוא חוזר ושואל „איפה זי“. והוא חוזר ומנסה להעלותו. אלא שמעתה דרכו אחרת, דרך הבחירה, בחירת אב. ודרך זו, אב מבורר וצו מפורש.

לדלך מארצך, מכל שרגיל היית בארץ עד כה.
דרך חדשה להגשמת כננת הבריאה שבבראשית.
נעלה ונראה: הכתקנתו?

*

האבות וישראל הם בין הדברים אשר עלו במחשבה להיבראות לפני שנברא העולם — אמרו חכמי המדע, אשר בינתם, כמיטב הביטוי העברי, בינה שבלב חיתת, יש אשר ראו באותו רעיון על ששה דברים שעלו במחשבה להיבראות לפני בריאת העולם, חד לתורת האידאות של אדון הפילוסופים אפלטון, ואם פילוסוף פירושו „אזהב תחכמה“ ראוי לומר על נביאינו וחכמינו כי „חכמי האהבה“ היו. חכמי אהבת אלהים, אהבת ישראל, אהבת הנברא בצלם אלהים, אהבת הראוי להיאמר עליו כי נברא בצלם אלהים. החכמה כפופה לאהבה ואין האהבה כפופה לחכמה. מכאן מטבע המושג „אהבה שאינה תלויה בדבר“ ולא „חכמה שאינה תלויה בדבר“. חכמה כזאת — חכמת סרק היא. רעיון האידאות שרוצים למצוא בו שורש למדרש הגל, יצר קרע בעולם שהמחשבה האירופית לא נרפאה ממנו עד היום, קרע בין אלהיהרות וקיסריהחומר.

האבות או ישראל שעלו במחשבה להיבראות אינם בבחינת אידאות אשר הפצאות היא בבואתן (או בתרגום ללשון הנצרות חמיונות: בן-אלהים, רעיון שאינו רק לא-יהודי כי אם אנטי-יהודי מובהק). רעיונם אינו שלם יותר ממצאותם, כאשר עלו ברעיון כן ירדו לעולם, כבשר ודם היסטורי ודינאמי. הם אינם גם — כפי שניסו חכמי-שקר לעשותם — קונסטרוקציה מאוחרת, גם לכך לא טובים הם. כי בשר-ודמייים מדי הם, אנושיים ומסשיים מדי במאורעות חייהם, הם מושאי אהבה ונושאי אהבה אך לא פרי אהבה של חרות, לא המצאה, ודדושים היו כל הגילויים הארכיאולוגיים של עשרות השנים האחרונות כדי להוכיח שלא האבות הם קונסטרוקציות מאוחרות

ומלאכותיות. כי אם התיאוריות של החוקרים הן הן „אידיאות“ נטולות מציאות. וכי ישאלך איש בימים הקרובים, מיתולוגיה מהי? ואמרת לו: „על דרך משל, השיטה חטונת שהאבות חס פרי דמיון ושרידי מיתולוגיה“. ואם ישאלך איש: „דרש מהו?“ ואמרת לו: „הפירושים, המדעיים של מבקרי המקרא“. „ופשטו“ „פשט הוא המדרש האומר, מעשי אבות סימן לבנים“.

גם בספרות, שהיא מכוונת ומתוכננת מראש, יארע הדבר אך במובחר שבמובחר, שבגרעיני העלילה והאופי טמון יהיה הרומאן כולו, ורק בגדולות שביצירות המוסיקה אתה מוצא את היצירה כולה היוצאת מצלילי היסוד. אולם בהיסטוריה, שהחד-פעמיות היא מעיקרי סימניה, ואם מחפשים בה חזרות, הרי ישנן רק בקים כלליים ביותר ובמחזורי תרבויות שלמות. בהיסטוריה האנושית הזאת עומדות תולדותינו כפלא אמנותי ללא דוגמה, ועומדות הן מאז אברהם ועד ימינו באותו חוק של „מעשה אבות סימן לבנים“. ואין לד כמעט דבר בתולדותינו שלא תמצא אותו בקלות ובלי אינוס והנה הוא מקופל באותה התרחשות חד-פעמית, ממשית ולא ספרותית אשר בין „לך-לך“ ובין „לעיני כל ישראל“.

הצו

וְאֵשִׁיתָהּ של האומה העברית נעוצה בצו חותך. לך לך חיתוך זה כלול כבר, בעצם, בסיפור בראשית. ובצדק ראו כל אנשי התורות האיבולוציוניסטיות את התורה כספר „לא מדעי“ ואף „אנטי-מדעי“ מובהק. גם אם נגביל „חטא“ זה ונצביע למשל על סדר תבריאח בששת הימים, שהגיונו הוא איבולוציוניסטי מובהק, לא נחטא לגבי אמת המקרא לפרשו בדרך דרש ראציונאליסטי ולומר שכל הסיפור טומן בחובו אפשרויות ללא סתירה ל„תוצאות“ המדע האיבולוציוניסטי.

התורה בפסוקיה הראשונים התכוונה בפירוש לומר שיש ראשית, ראשית מוחלטת, ויש מעשה בריאה שלא קדם לו לפני כן דבר פרט לרצון אלוהים. ובצורה בולטת ביותר מובע הדבר בשתי המלים „יהי אור“. האור — הוא היסוד הראשון לסידורו של העולם, להוצאתו מן התוהו ובוהו, הוא פרי צו. התורה אינה ספר פסיקה

